

A játék
összeköt!

– A játék összeköt! –

Segédlet egyetemesen tervezett játszóterek kialakításához

Tartalomjegyzék

1. Mit jelent a program, miért fontos ez?	5
2. Mit tartalmaz a segédlet és mit nem?	6
3. Mire alapozunk?	6
4. Mi- micsoda?	7
5. A játszótértervezés folyamata-bevezetés	7
6. A helykiválasztás szempontjai	9
Kiknek építjük a játszótérteret?	9
Ki a terület tulajdonosa?	9
A terület nagysága és geometriai és természeti viszonyai	9
Meglévő játszótéri elemek kezelése	9
Épített akadályok- közművek jelenléte	9
Természeti akadályok- növényzet jelenléte	9
Árnyékolási lehetőségek kutatása	10
A terület múltja	10
Áttekinthetőség	10
Kapcsolódási pontok	10
7. Mi legyen a játszótéren?	11
8. Különböző igények beépítése: általános és speciális igények, szempontok az egyetemes tervezés jegyében	13
Általános szempontok:	13
Mik azok a speciális igények?	13
Összefoglaló táblázat:	14
9. A befogadó játszótér tervezésének legfontosabb telepítés szempontjai	15
Akadálymentes megközelítés-parkolási lehetőségek	15
Akadálymentes megközelítés-tömegközlekedési lehetőségek	15
A játszótérre érkezés	15
Térszervezés	15
Fő útvonal	15
Utak	16
Gyülekező pontok	16
Biztonság, területi védelem, vészhelyzet	16

Színhasználat, mint a tájékozódást segítő eszköz	16
Színek	16
Játszótér burkolat.....	16
Elérhetőség	16
Kerekesszékből való kiszállást, és az anélkül való közlekedést segítő objektumok.....	17
Játék a magasban	17
Egymás mellett játszás	17
Játékok széles tárháza minden magasságban	17
A legmenőbb játék	17
Kiegészítő szolgáltatások- Ülőalkalmatosságok, padok-asztalok	18
Kiegészítő szolgáltatások - Mosdók.....	18
Kiegészítő szolgáltatások – Felfrissülést biztosító berendezések-Ivóutak-Párapuk	18
Kiegészítő szolgáltatások - Szemetesek	18
Árnyékolás.....	18
Segítő kutyák.....	18
Tájékoztatás a házirendről	18
Infokommunikáció, mint segítő elem	19
10. Befogadó játszótéri eszközök- néhány példa.....	20
Körforgók:	20
Hinták:	20
Csúszdák:	20
Homokozó asztalok/emelvények:	21
Tapintható oktató panelek:.....	22
Rugós játékok:	22
Hangzó eszközök:	22
Kuckók:	23
Mozgásfejlesztő eszközök:	24
Kombinált játékelemek:	24
11. Az edukáció, mint a befogadást segítő eszköz.....	25
Függelék 1. –Mintajátszótéri sémák alapterület és igényszinti felmérés szerint (általános és speciális igények)	26
Mintajátszótéri kialakítás- sémarajz kis alapterületű játszóterek esetén 300 m2 alapterületig	26
Mintajátszótéri kialakítás- sémarajz közepes alapterületű játszóterek esetén 800 m2 alapterületig	27
Mintajátszótéri kialakítás- sémarajz nagy alapterületű játszóterek esetén 800 m2 felett.....	28

Mintajátszóteri kialakítás- látványterv inkluzív játékokkal nagy alapterületű játszóter esetén	29
Függelék 2- Magyarországi jó példák bemutatása	30
Nyíregyháza, integrált játszóter, Szabadság tér 9.	30
Budapest Budapest III. Kerületi Csillagház Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, 1038 Budapest, Ráby Mátyás utca 16.	34
Függelék 3. – Játszóteri eszközgyártók, külföldi minták.....	37
Függelék 4. - Források	38

1. Mit jelent a program, miért fontos ez?

Régóta fennáll az a társadalmi igény Magyarországon, hogy az ép kisgyermekek sérült társaikkal együtt játsz hassanak. Több törekvés is jelen van egyidejűleg a befogadó, vagy más elnevezéssel inkluzív játszóterek terjesztésével kapcsolatosan – léteznek szülői törekvések, amikor szülői kezdeményezésre jönnek létre akadálymentesen is használható játékeszközök, illetve gyártói/forgalmazói oldalról is felismerték azt az igényt, hogy minél több inkluzív játékelem kerüljön a játszóterei katalógusok palettájára. Nincs azonban egy egységes szempontrendszer szerint kialakított mintajátszóterei program, mely egyszerre venné figyelembe a különböző speciális igényeket az általános játszóterei igényekkel együtt, mindezt az egyetemes tervezés alapelvei alapján.

A KSH 2016-os adatai szerint Magyarországon ma a játszóterek, tornapályák, pihenőhelyek száma 9 323 db. A 2011-es népszámlálási adatok mintegy 14.000, 14 év alatti fogyatékossgal élő gyermeket számlálnak, melyből csak a fővárosban és a főbb nagyvárosokban több, mint 4.600 gyermek él.

Hazánk a 2007. évi XCII. Törvényben, a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv Kihirdetésével (a 2. cikk: Meghatározások) rendelkezik az egyetemes tervezésről (**ENSZ-egyezmény**), és annak alkalmazásáról.

A törvény szerint, egyetemes tervezés alatt: „a termékek, a környezet, a programok és szolgáltatások oly módon történő tervezését értjük, hogy azok minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben hozzáférhetőek legyenek: adaptálás, vagy speciális tervezés szükségessége nélkül.” Vagyis az egyetemes tervezés eszméje egy preventív gondolkodásmód, tervezési stratégia, amely már a tervezés folyamatának az elején figyelembe veszi a használók képességeinek különbözőségét.

Az egyetemes tervezés alapelvei az elmúlt évtizedek alapján fokozatosan kristályosodtak ki. A kezdeti tervezés során az Egyesült Államokban az akadálymentesség eszmerendszeréből indultak ki a múlt század 60-as éveiben. Az eszmerendszer, s az akkor létrehozott szabvány fokozatosan bővült és módosult. Az Észak-Karolinai Állami Egyetem Egyetemes Tervezés Központ szerint az egyetemes tervezés elvei a következők:

1. egyenlő használat
2. rugalmasság
3. egyszerű működtetés
4. könnyen érzékelhető információ
5. tévedés minimalizálása
6. minimális erőfeszítés
7. megfelelő hely és méret biztosítása

2015. december 3-án a Szerencsejáték Zrt. (SzZrt.), a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) és a Spanyol Vakok Nemzeti Szövetsége (ONCE) együttműködési megállapodást írt alá, melynek fontos eleme, hogy az SzZrt. és a FESZT 2017. november 3-án kibocsátotta a Nagykarácsony elnevezésű sorsjegyet, melynek bevételeiből a fogyatékossgal élő személyeket támogatják.

A támogatás része, hogy így Magyarországon egyedülálló, inkluzív, mindenki számára használható **egyetemesen tervezett játszóterek** épüljenek, ahol fogyatékossgal élő és “ép” gyermekek az együtt játszás élményén keresztül válhatnak elfogadó, nyitott felnőttekké.

Az Egyetemes Tervezés és Információs Kutatóközpont (ETIKK) a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) felkérésére szakértelmével a projektben aktívan részt vesz, az egyetemesen tervezett játszóterek létrehozását segítő tanácsadó szolgáltatást hozott létre, melynek egyik segédanyaga a jelen Segédlet.

2. Mit tartalmaz a segédlet és mit nem?

A segédlet e témával foglalkozó, elhivatott szakmabeliek ajánlásait tartalmazza. Nem szabványt, vagy direktívát hozunk létre, hanem szemléletmódot formálunk.

A segédlet tartalmazza az aktuális jogszabályok gyűjteményét, a témához kapcsolódó fogalmak meghatározását, ajánlásokat az egyetemesen tervezett játszótér kialakításához (játszóterek besorolása, különböző igények bemutatása-ehhez kapcsolódó kérdőíves felmérés elemzését) a játszóterek telepítésének szempontjait, edukációs és mérési irányelveket, ellenőrző listát.

3. Mire alapozunk?

Jogszabályi háttér, szabványok :

- 78/2003. (IX.27.) sz. GKM rendelet a játszótéri eszközök biztonságosságáról
- 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről (OTÉK)
- 37/2007. (XII.13.) ÖTM rendelet az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról
- 9. pont (korábbi: 45/1997. (XII.29.) KTM rendelet
- 19. § tervezői nyilatkozat és tervezői egyeztetési kötelezettség
- 290/2007. (X.31.) Korm. rendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről, az építési naplóról és a kivitelezési dokumentáció tartalmáról
- 291/2007. (X.31.) Korm. rendelet az építés-felügyeleti tevékenységről
- 104/2006. (IV.28.) Korm. rendelet a településrendezési és az építészeti-műszaki tervezési, valamint az építésügyi műszaki szakértői jogosultság általános szabályairól
- 3/2003. (I. 25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelet az építési termékek műszaki követelményeinek, megfelelés igazolásának, valamint forgalomba hozatalának és felhasználásának részletes szabályairól)
- MSZ EN 1176 1-7, 1177 szabványsorozat az irányadó egyedi eszközök esetében

4. Mi- micsoda?

Fogalomtár

ENSZ-egyezmény: Magyarország által ratifikált 2007. évi XCII. Törvényben, a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény

Az egyetemes tervezés alapelvei: 7 alapelv, mely fokozatosan alakult ki és fejlődik jelenleg is (egyenlő használat, rugalmasság, egyszerű működtetés, könnyen érzékelhető információ, tévedés minimalizálása, minimális erőhasználat, megfelelő hely és méret biztosítása)

Egyetemesen tervezett játszóterek: befogadó, inkluzív, mindenki számára tervezett játszóterek az egyetemes tervezés alapelvei szerint. Nem pusztán akadálymentesítési megoldásokat kereső, hanem proaktív gondolkodásmódot feltételező tervezési módszerrel létrehozott projektek.

Inkluzív játszótéri elemek: az együttjátszás lehetőségét biztosító játékok, játszótéri elemek. Nem feltétlenül speciális kialakítással. A használat megítéléséhez célszerű szakember segítségét kérni.

Hozzáférhető játékélmény: minden gyermek számára a közös játékélmény biztosítása, megfelelő eszközkipézzsel, burkolattal, megközelítési felülettel.

Speciális igényű gyermekek és felnőttek: általában valamilyen látható, vagy láthatatlan fogyatékossgal élő személyek.

Kapcsolódási pontok: az egyetemes használatot elősegítő adott, vagy kiépíthető bővítési lehetőségek.

Előzetes konzultáció: a tervezési folyamatokat megelőző tájékoztató folyamat, igényfelmérés, lehetőségek felkutatása.

Biztonságos játszótéri felület és játékok: minden esetben az inkluzív játékok esetében is elengedhetetlen eszközök. Esetlegesen plusz tervezést és engedélyeztetést igénylő folyamatok szükségesek.

Akadálymentes közlekedési pontok: az együttjátszás folyamatát biztosító találkozási helyek, melyeket minden esetben akadálymentesen kialakítani szükséges.

Tapintható játékelemek, érzéki információk, hangos játékelemek: olyan játékelemek, játszótéri elemek (növényzet, tájékoztató táblák stb.), melyek pusztán tapintás, szaglás, hallás által is információkat hordoznak.

Fokozott vizualitás: a jó megvilágítás, a kellemes színvilág létrehozása, a játékok be- és áttekinthetőségének kialakítása szintén az egyetemes tervezés eszköze.

Zavaró ingerek kiküszöbölése: intimitás, elvonulási lehetőségek biztosítása mindazok részére, kiknek erre szükségük lehet (pl. autizmussal élők, kismamák..stb).

5. A játszótértervezés folyamata-bevezetés

A befogadó játszótér, mint organikus egység

A befogadó játszótér nem csak a környezeti és technikai jellemzők, hanem a szociális tulajdonságok is meghatározzák. A rendelkezésre álló tér megismerését követően vegyük számba, milyen technikai megoldásokkal tudunk inkluzív játékokat létrehozni, mindeközben ne feledjük, hogy a játszótéren a gyermekek nem csak a játszóeszközöket használják játéka, hanem mindent, ami ott megtalálható (pl: növények ágait, köveket).

Legyünk tudatában annak, hogy egy egyetemesen tervezet játszótér nem csak az eszközök összességét jelenti, hanem annál sokkal több. Meghatározzák a közlekedő felületek textúrái, színei, méretei, az eszközök közötti távolságok, a szabad terek használhatóságai, az egyéb infrastruktúra (WC, mosdó, pelenkázó, ivókút) léte, vagy hiányosságai, a terepviszonyok, lépcsők. A jó **inkluzív játszótéri elemek** megadják a lehetőséget arra, hogy különböző módon ugyan, de elérhetőek legyenek a funkciói a különböző képességű gyermekek számára. Kiváló játéklehetőséget rejtenek magukban a terepből kialakított alakulatok, dombok, alagutak is.

Minden egyes gyermek más. Nem kell minden játéknak mindegyikük számára **hozzáférhetőnek** lenni, ez majdnem lehetetlen és felesleges is, hisz a gyermeknek a közös játékélményhez való hozzáférése az alapvető cél. A fogyatékkal élő gyermek (főleg ha veleszületett fogyatékosról van szó) a saját megszokott környezetében ugyanolyan normális gyermeknek érzi magát, mint ép társai. Fogyatékosága akkor kap hangsúlyt, amikor emiatt kivonódik játékokból, és nem tud hozzáférni a játéklehetőséghez. Fogyatékos gyermekek szülei gyakran mondják, hogy inkább felvállalnak némi rizikót az együtt játszás érdekében, mintsem diszkriminálva érezze magát gyermekük.

6. A helykiválasztás szempontjai

A játszótér helykiválasztásánál különböző kérdések tisztázása segíthet az ideális helyszín megtalálásához, az esetlegesen már meglévő előzetes elképzelések pontosításához, felülvizsgálatához. Célszerű a helyszínt előzetesen megtekinteni és előzetesen felmérni, a költségek csökkentése és a biztonság maximalizálása érdekében.

Tisztázandó kérdések:

Kiknek építjük a játszóteret?

Mekkora befogadóképességre van igény és szükség? Várhatóan milyen összetételű lesz a látogatók köre? (van-e fogyatékkal élő gyermekeket nevelő intézmény a közelben, egyéb oktatási intézmény)

Hol lesz megfelelő tere a játszótérnek a települési szövetben? Lesz-e ott létjogosultsága? Ki lesz a fenntartója/gazdája?

Ki a terület tulajdonosa?

A kérdés nem mindig magától értetődő. Mindenképpen szükséges a tulajdonviszonyoknak utánajárni, hiszen a terület tulajdonosa felel a játszótérért és az azt használó gyerekek épségéért. Az általános felelősség kérdését tisztázni szükséges.

A terület nagysága és geometriai és természeti viszonyai

A terület nagysága nem feltétlenül arányos a beépített eszközök számával. Bizonyos eszközfajták- pl. a hinták helyigénye az esésre kialakított terek miatt nagyobb. Ezeket a helyeket megfelelő burkolattal ellátni szükséges, s ez a költségeket jelentősen befolyásolja.

A terepviszonyok lehetőleg egyenletesek legyenek – ez a **speciális igényű gyermekek és felnőttek** esetében különösen fontos. Azonban nem kizáró ok, hogy a terepviszonyokat figyelembe véve, különböző játékos megoldások, tájépítési lehetőségek eleve beépíthetők a tervbe, annak színvonalát emelve- pl. meglévő domb alapul szolgálhat csúszda telepítéséhez. Mindazonáltal, ha a terepen földmunka szükséges, számítani kell gépi és élőmunka költségekre. Meglévő vízterületek esetében számítani kell vízvezető árkok jelenlétére, nagyobb vízfelületek esetében tájékozódni kell az árterületekről, a hatóságtól be kell szerezni az ártereket ábrázoló térképeket, annak érdekében, hogy kizárják, nem árterületen szeretnének létesíteni.

Meglévő játszótéri elemek kezelése

Meglévő játszótér lehet kedvező kiindulási lehetőség egy egyetemesen tervezett játszótér kialakításához. Megfelelő szakember (tájépítész, építész, de egy elhivatott kivitelező) segíthet dönteni, hogy az adott helyszín játékaik biztonságosan használhatók-e, szolgálja-e a megrendelői elképzeléseket, így felszámolják-e, vagy sem.

Épített akadályok- közművek jelenléte

A földben lévő csatornacsövek, vagy öntöző vezetékek veszélyes helyzeteket idézhetnek elő a létesítés során. A közműszolgáltató általában ingyen ellenőrzi, mi van a terepen-érdemes utánajárni a kérdésnek.

Természeti akadályok- növényzet jelenléte

A meglévő növényzet vizsgálatánál nem csak azt kell látni, hogy a meglévő fák, vagy bokrok árnyékot nyújtanak, s szépítik a környezetet. Természetesen jelenlétük ez utóbbi tulajdonságuk miatt nagyon fontos, de számolni kell azzal is, hogy gyökérzetük benyúlik a játékelemek alá, ágait rendszeresen metszeni,

illetve visszavágni szükséges minden játékeszköz környezetében. Tüskés, allergizáló, vagy mérgező terméssel rendelkező növények nem lehetnek a területen. Figyelembe kell venni, hogy bizonyos növények jelentősen szemetelnek. Mindezek karbantartási és takarítási követelményeket vonnak maguk után.

Árnyékolási lehetőségek kutatása

Az előbbiekben említett módon a meglévő növényzet kiválóan alkalmazható árnyékolás biztosítására- azonban, ha további árnyékolásra szükség van (árnyékoló növényzet híján), azt beépíteni szükséges minden olyan játék és pihenőfelület környezetében, ahol a gyermekek, illetve az őket kísérők statikusabb tevékenységet folytatnak (pl. homokozók, padok fölött).

A terület múltja

Mindenképpen szükséges utánajárni annak, hogy az adott területet mire használták. Várható-e régészeti leletek előkerülése, használták-e szemétkerakónak a helyet. Meglepetésszerű pluszköltségek merülhetnek fel, ha tájékozódás nélkül kezdenek el ásni.

Áttekinthetőség

Elegendhetetlen a terület áttekinthetősége a gyermekek biztonsága, az eszközök rongálódásának elkerülése végett. Lehetőleg ne legyenek a területen eldugott, marginális részek. Van-e a biztonságot elősegítő világítás a területen?

Kapcsolódási pontok

Egyéb **kapcsolódási pontok**, fejlesztési, bővítési lehetőségek rendelkezésre állnak-e a területen? Pl. kapcsolat tornaparkkal, sportpályával, egyéb-nagyközönség részére nyitva álló parkrésszel.

7. Mi legyen a játszótérén?

Kisgyermek korban még nincsenek előítéletek, se sztereotípiák - a gyermekek nyitottak a világra, elfogadóak. Egy játszótér megtervezés az egyetemes tervezés elveinek figyelembe vételével nyitás valami új felé. Játszótér: olyan téma ez, mely könnyebben megfogható a társadalom számára - hiszen számos élethelyzetben - szülőként, nagyszülőként mindenki a legjobbat szeretné gyermekeinek.

A gyermekek között egyetemesen tervezett játszótér hidat jelenthet, melyen átmenve a gyermekek közös élményeket szerezhetnek, megtapasztalják az együttélés természetességének fontosságát.

Az egyetemes tervezés szerint kialakított, (befogadó, más elnevezéssel inkluzív) játszótérnek az alábbi követelményeknek kell eleget tennie:

- rugalmas, egyenlő használat (többféle élethelyzetben lévő embereknek- pl. kismamáknak, idősek számára is kényelmi megoldások, melyeket mindenki használhat)
- egyszerűség, intuíció (pl. túlbonyolított játékelemek mellőzése, zavaró ingerek minimalizálása- autista gyermekek igényeit is kielégítve)
- érzékelhető információk (pl. használhatóság, biztonság és védelem)
- kis fizikai erőfeszítés (pl. gyenge fizikummal rendelkező gyermekek részére, az eszközök könnyű kezelhetősége)
- hibátűrő képesség (pl. biztonsági kérdések)
- hely és tér a használathoz (speciális igények figyelembe vétele-pl. kerekesszékes kisgyermek helyigényei)

Játszótéri szokásokra rákérdezve az előzetes kérdőíves vizsgálat alapján tapasztaltuk, általánosan jellemzőek a több korcsoportos gyerekek játszótér használata. Mindhárom korcsoport a 0-2, a 3-6, illetve a 7-10 éves korosztály is egyenlő arányban szeret játszótérre járni.

Mivel a megkérdezettek több csoportja valamilyen fogyatékoságban érintett volt, a fogyatékosággal élők köre a kérdezettek körében viszonylag magas. Figyelemre méltó viszont az az arány, hogy figyelemzavarral/hiperaktivitással élő gyermekek jelenléte is relatív magas- 18,5 %- az ő igényeiket is célszerűen figyelembe venni szükséges-számukra az impulzív, változatos, nagymozgást, kihívást biztosító elemek jelentenek szórakozást.

A kérdőíves igényfelmérés alapján tapasztaltak szerint a legkedveltebb játékok, kedveltség alapján sorba rendezve:

1. hinta (84,1 %)
2. csúszda (75,8 %)

3. mászóka (59,8 %)
4. homokozó (56,8 %)
5. kombinált játékok (56,8 %)
6. vizes játékok (43,9 %)
7. kuckók (40,9%)

meglehetősen kedveltek még az alábbi játékelemek is:

8. járműjátékok (32,6%)
9. zenei eszközök (30,3%)
10. tányéros csúszka (32,6%)
11. stb

8. Különböző igények beépítése: általános és speciális igények, szempontok az egyetemes tervezés jegyében

Általános szempontok:

Egyetemesen tervezett, befogadó és akadálymentes játszópark tervezéséhez sok esetben nem elegendő kizárólag a tájépítész, építész. Fel kell mérni az igényeket és a lehető legtöbb érintettet, önkénteseket bele kell vonni a folyamatba. A lehető legjobb eredmény elérése érdekében egyeztessünk a leendő játszótér körzetében élő/tanuló fogyatékkal élő gyermekekkel és családjaikkal, hogy megismerjük a pontos igényeiket. Az **előzetes konzultáció** nem időhúzás, dolgozzunk együtt azokkal a személyekkel, akiknek parkot tervezünk! Olyan gazdasági szempontból is kedvező ötletek, megoldások születhetnek, melyek egyébként felszínre sem kerülnének.

Mik azok a speciális igények?

Mozgáskorlátozott gyermekek és felnőttek igényei:

Biztonságos játszótéri felület és játékok: a rögzítés és védelem esetükben kiemelten fontos szempont-pl. hinták, mérleghinták esetében javasolt a fekvő, stabil pozíció, ülőpozíció esetében biztonságos bekötés szükséges.

Akadálymentes közlekedési pontok a játékelemeken: rámpák, elérhető felületek: a megközelítés és a játszófelületek biztosítása. Bizonyos játékelemek kialakíthatók úgy, hogy azt pl. egy kerekesszéket használó kisgyermek is önállóan teljes körűen, vagy részlegesen tudja használni. Pl. várak, járműjátékok megközelítésénél.

Hozzáférhető játékok: a megfelelő helyigény biztosítása e fogyatékosági csoport esetében-a játékok melletti burkolat olyan módon legyen kialakítva, hogy az eszköz mind a szülők, mind a gyermekek részére elérhető legyen. Preferáltak a szilárd, egyenletes felületet biztosító burkolatok (gumiburkolat).

Látássérült gyermekek és felnőttek igényei:

Tapintható játékelemek (érdekes formák, felületek, élményfal, tapintható fali panelek-térképek, tapintható játékok, pl. dámajáték): a látás kiváltására.

Növényzet, mint élmény és tapintható elem (tapintás, szaglás): **érzéki információk** biztosítására.

Kontrasztok fontossága (színhasználat, veszélyzónák)-a biztonságos közlekedés elérésére.

Játékelemek megközelíthetőségének biztosítása (élek, sarkok, szegélyek): látássérült gyermekek és szülők részére az egyértelműen követhető akadálymentes útvonal kijelölése feltétlen szükséges.

Hangos játékelemek (hangszerek): különösen nagy élményt nyújtanak tapintható voltuk miatt.

Hallássérült gyermekek és felnőttek igényei:

Különleges színek és formavilágok: figyelemfelhívó és szórakoztató elemek.

Vizualitás fokozása- szemkontaktus biztosítása játék közben, ennek megfelelően a játékok adaptálása (nyitott, betekintheső játékelemek, játszóterületek)- szülők és gyermekek biztonságának és biztonságérzetének biztosítására.

Világítás kiemelt fontossága a játéktéren (jól láthatóság, látszódás).

Autista gyermekek és felnőttek igényei:

Zavaró ingerek kiküszöbölése (egyszerű, de érdekes formavilág, a túlbonyolítás kerülése a játékoknál és helyszíneknél)- pl csőcsúszda-a testérzékelés megkönnyítésére egy zárt, egyértelmű világban.

Elvonulási lehetőség, intim terek (kisház, fűzépítmény)- amikor túl sok az inger, biztosítani kell helyet a megnyugvásra is.

Értelmi fogatékcal élő gyermekek és felnőttek igényei:

Egyszerű, mégis változatos kialakítású játékok használata.

Összefoglaló táblázat:

Mozgáskorlátozott gyermekek és felnőttek igényei	Látássérült gyermekek és felnőttek igényei	Hallássérült gyermekek és felnőttek igényei	Autista gyermekek és felnőttek igényei
Biztonságos játszótéri felület, Akadálymentes közlekedési pontok a játékelemek, Rámpák, Hozzáférhető és biztonságos játékok.	Tapintható játékelemek (érdekes formák, felületek, élményfal, tapintható fali panelek-térképek, tapintható játékok, pl. dámajáték), Növényzet, mint élmény és tapintható elem (tapintás, szaglás), Kontrasztok fontossága (színhasználat, veszélyzónák), Játékelemek megközelíthetőségének biztosítása (élek, sarkok), Hangos játékelemek (hangszerek).	Különleges színek és formavilágok, Szemkontaktus biztosítása játék közben, ennek megfelelően a játékok adaptálása (nyitott, betekintheső játékelemek, játszóterületek), Világítás kiemelt fontossága a játéktéren (jól láthatóság, látszódás).	Zavaró ingerek kiküszöbölése (egyszerű, de érdekes formavilág, a túlbonyolítás kerülése a játékoknál és helyszíneknél), Elvonulási lehetőség (kisház, fűzépítmény), Intim terek, ahol a testérzékelést nem zavarják külső behatások (pl. csőcsúszda).

9. A befogadó játszótér tervezésének legfontosabb telepítés szempontjai

Akadálymentes megközelítés-parkolási lehetőségek

- Szabványos vagy annál nagyobb parkolóhelyek kialakítása a játszótér bejáratához közel- személygépkocsik és lehetőség szerint kisbuszok (szállítószoigálat) részére is
- A parkolóból a játszótér bejáratáig is legyen előre jelzett, kijelölt akadálymentes útvonal

Akadálymentes megközelítés-tömegközlekedési lehetőségek

- Lehetőség szerint a játszótér telepítésénél tekintettel kell lenni arra, hogy a játszótér tömegközlekedéssel is akadálymentesen elérhető legyen-ezen rendszerek vizsgálata szükséges
- A megálló legyen esővédett, megfelelő nagyságban kialakítva-kerekesszékek is lehessen használni
- A megállókban legyen: ülőhely
- Megfelelő, mindenki számára értelmezhető jelzések (menetrend, elektronikus tájékoztatás)

A játszótérre érkezés

- Megérkezésakor akklimatizálásra alkalmas terület álljon rendelkezésre-ez különösen fontos lehet pl. az autizmussal élő kisgyermek számára
- Megfelelő tájékoztató információs elemek elhelyezése-pl. térkép megfelelő szimbólumokkal-piktogramokkal ellátva, kontrasztos alkalmazásával, szükség esetén 3D kialakításban
- Megérkezésakor ülőhelyek, tárolók (pl. biciklitároló), vizes helyiségek használata legyen adott

Térszervezés

- Átláthatóság biztosítása- maga a játszótér lehetőség szerinti teljes áttekinthetősége és az eszközök áttekinthetősége legyen biztosítva. Azok a gyerekek, akik túlingerelhetők, elképzelhető, hogy túltelítődnek, kiborulnak és menekülni kezdenek. Fontos, hogy a velük lévő felnőtt, illetve a velük játszó más gyermekek dolgát meg kell így könnyíteni. A kijáratok mindenhol láthatóak legyenek.
- Logikus térszervezés-külön felügyelhető területekre bontás aktivitás szerint, mindenhol pihenőfelületekkel megtámogatva. Külön kell kezelni a játékoktól mentes felületeket is-pl. füves pihenőterületek.
- Főbb vezető útvonalak kijelölése- az inkluzív játékelemeket mindenképpen szükséges erre felfűzni. Ezek a főbb útvonalak (ösvények, burkolt felületek) mindenképpen akadálymentes kialakításúak.
- A tájékozódást segíthetik különféle tereptárgyak: növények, térplasztikák, kontrasztos útvonalak, segítő vezető elemek. Fontos a fő útvonalak, pihenőterületek biztonsági területek jól érzékelhető elkülönítése.

Fő útvonal

- Legyen egy fő útvonal, ami vezessen el minden játékig, legyen széles akadálymentes (min 180 cm) akár körbeveheti az egész játszótérteret, akár fuhat közepén és ágazhatnak le belőle az egyes játéktérterületekhez vezető utak-a tér függvényében.
- A játszótérterületeket fogja körbe ez az ösvény, színe, textúrája legyen egységes.
- Ezen az úton ne legyenek játékeszközök, játékra hívó felfestések
- Színekkel és textúrákkal segítsük a területek elkülönítését az ösvénytől
- A szintkülönbségeket is színekkel, textúrával jelöljük.

Utak

- Egy akadálymentes bejárat: 120 cm
- Egy akadálymentes út, amin elfér egymás mellett két kerekesszék 180 cm
- A játékoknál annyi hely kell, hogy legyen, hogy egy kerekesszékben ülő ember és egy társa elférjenek egymás mellett
- A különböző felületek közti átmenetnek zökkenőmentesnek kell lennie - ezeknek az átmeneteknek a zökkenőmentességét a fenntartónak időről időre ellenőriznie kell
- Ne legyenek korlátok, vagy más akadályok a játékok körül

Gyülekező pontok

Hogy épüljön a közösség, legyen lehetőség összegyűlni, kommunikálni

- Pavilonok, padok gyűrűje, ahol a szülők beszélgethetnek, miközben a gyerekeket is szemmel tudják tartani
- Mindent lehet arra használni, hogy ott gyülekező helyek jöjjenek létre, nem csak padokat: köveket, játékokat, szökőkutakat, bármi mást is
- Ezek a terek legyenek árnyékolhatók

Biztonság, területi védelem, vészhelyzet

- Legyen kerítés, és lehetőleg ne átmászható
- A kerítés legyen jól látható
- Legyen pad a kijáratok környékén, hogy a gyerekeket kényelmesen szemmel lehessen tartani.
- A kapu nyitását ne tudja megoldani egy gyerek, de egy kerekesszékben ülő felnőtt viszont igen
- Legyen vészhívásra alkalmas telefon, vagy telefonszám feltüntetve a kapun

Színhasználat, mint a tájékozódást segítő eszköz

- A kontrasztos elemek –pl. vezető elemek és biztonsági területek színhasználatára legyen eltérő, ne legyen összetéveszthető. A színek kiválasztásánál a színtévesztőkre is gondolni kell
- Sohase csak színnel, hanem textúrával is szükséges jelölni a különbözőségeket, ennek különösen szintbéli különbségek érzékeltetésénél van jelentőségük

Színek

Nem biztos, hogy a minél színesebb, élénkebb a jobb

- A játszótér domináns színe ne legyen erős alapszín, inkább tompább (sötétzöld, bézs, sötétkék)
- A hangsúlyos részek legyenek hangsúlyos színűek
- A fényes, fényvisszaverő felületeket kerüljük a látássérülteket összezavarhatja
- A lépcsők színe legyen váltakozó
- Kapaszkodók is jól látható élénk színűek legyenek

Játszótér burkolat

- A burkolat legyen egységes felület (játszótéri gye, öntött gumi, gumitégla vagy térburkolat)
- Az esési terek esetében szokás lazább burkolatokat használni, de ezzel nem igazán kedveznek azoknak, akik valamilyen segédeszközzel közlekednek.

Elérhetőség

- Mindenféle magasságban legyenek olyan játékok, amelyekkel manipulálni lehet, - homok, víz, játéktárgyak, szerepjátékok eszközei, teleszkópok, stb.
- Ezekből legyen több minden magasságban

- Jó, ha a játékok alatt el tud gurulni a kerekesszék, az játékosabb és kevésbé nehéz is, mint mindent megkerülni

Kerekesszékből való kiszállást, és az anélkül való közlekedést segítő objektumok

- Emelvények: olyan pontokon, ahol a kerekesszéket használó kisgyermek átülését segíteni kell, pl egy csúszdánál. Ennek ideális magassága 40-46 cm
- ha emelvény nincs, legyen kapaszkodó, ami segíhet nekik kiszállni és leereszkedni a földre vagy a játékhoz.
- Ha egy játék része ez az emelvény, figyelni kell arra, hogy nyújtott lábbal ülve egy 6 éves kb. 97 cm helyet foglal el, egy 10 éves kb. 112 cm-t.
- Legyenek alacsony széles lépcsők, hogy azok, akik járni nem tudnak, de mászni, vagy ülni közlekedni igen, a kerekesszékből kiszállva a szintkülönbségeket ezeken tudják megtenni Ideális lépcsőmagasság kb. 10 cm
- A csúszdánál legyen egy pihenő rész, egy támlás ülőkével, hogy egy önállóan mozogni tudó mozgássérült gyerek minél kevesebb segítséggel, kedve szerint indulhasson útnak

Játék a magasban

Ez képességektől függetlenül minden gyerek számára jelenthet örömet, de egy inklúzív játszóteret nem dominálhat ez a fajta játék.

- Legyen valami oka a magasba menésnek, valami jó játék vagy jó kilátás odafönt, ne pusztán az, hogy lecsúsznak egy csúszdán, amin sokan nem is mernek/ tudnak lecsúszni, legyen ott egy távcső vagy egy hangszer, valami, ami miatt jó fent játszani
- Ha nem rámpával vagy széles, lapos lépcsővel van ez megoldva, akkor lehet a helyi domborzati viszonyokat kihasználva is létrehozni ezt a teret, hogy mindenki számára megközelíthető legyen
- A legmagasabb csúszda legyen akadálymentes

Egymás mellett játszás

Bátorítsuk az azonos korú, de különböző képességű gyerekek közös játékát, legyenek egy kupacban azonos funkciójú, de különböző nehézségi szintű játékok - pl. mászás, hinta, forgás

Ezeket lehet egyesíteni, folyamatossá tenni vagy egymáshoz közel elhelyezni. Mindenből legyen több.

Játékok széles tárháza minden magasságban

Minden szinten legyen mindenki számára lehetőség a játékra

- A rámpás magas játékokon a csúszdán és a mászókan kívül legyenek olyan játékok, melyeket minden gyerek tud használni, távcső, húzogatható vödör, hangszerek, játékpáncsók, melyek lehetőség szerint legalább két gyerek együtt játszását teszik lehetővé
- A legegyszerűbben játszható játék legyen valami, ami a földön, a talaj mintájához, anyagához köthető, a legnehezebb játék pedig valami olyan legyen, ami nagyfokú motoros tervezést igényel

A legmenőbb játék

A játszótér legmenőbb játéka legyen mindenki számára hozzáférhető, nagyon kirekesztő, ha épp a legnépszerűbb játékból maradnak ki gyerekek, és maradnak elszigetelve a játszótér egy másik területén

- Pl. a legizgalmasabb csúszda legyen rámpás

- A legizgalmasabb hálós mászókanak legyenek olyan alsóbb szintjei, amit mindenki használni tud valahogyan.
- Legyen kerekesszékekkel hozzáférhető tematikus játék (hajó, repülő, vár stb)

Kiegészítő szolgáltatások- Ülőalkalmatosságok, padok-asztalok

- Minden játszórésznél legyenek padok
- A padok mellett legyen hely a kerekesszéknek
- Ne legyen minden padon karfa, hogy át lehessen ülni a kerekesszékből
- A padokról jól szemmel lehessen tartani a gyerekeket, a kicsik játékteréhez essenek közelebb
- Asztalok esetében legyenek olyanok, amelyek több kerekesszékekkel hozzáférhetőek több oldalról is (gyerek méretben is)
- A kerekesszékes hely ne az asztalfőn legyen, inkább központibb helyen, hogy pl a szülő a két gyereket, köztük egy kerekesszékest a két oldalára tudja ültetni
- Célszerű többfajta asztal-pad kombináció kialakítása, hogy mindenki lehetőségei szerint tudjon válogatni
- Asztalok esetében térd és lábfejszabad kialakítás szükséges

Kiegészítő szolgáltatások - Mosdók

- Akadálymentes legyen
- Legyen pelenkázó, felnőtt méretű is
- Kis vécék, mosdók
- Lehetőség szerint legyen pihenőszoba

Kiegészítő szolgáltatások – Felfrissülést biztosító berendezések-Ivóutak-Párapuk

- Legalább két külön méretben legyenek
- Könnyű kezelhetőség (inkább fogantyúval, mint gombbal kezelhető)
- Mindenki által működésbe hozható párapuk, vízspriccelő (olyan helyen, ahol nem okoz csúszásveszélyt) lehetőség szerint

Kiegészítő szolgáltatások - Szemetesek

- Legyenek egy kézzel használhatóak
- Legyenek az akadálymentes út mentén
- A különböző területek kijáratához helyezzük őket
- Lehetőleg ne közvetlenül a padok mellé legyenek elhelyezve, mert akkor nem fér oda a kerekesszék

Árnyékolás

- Legyenek árnyékos területek elsősorban a statikusabb mozgást feltételező helyeken (homokozó, padok, ülőhelyek stb.)

Segítő kutyák

- Tegyük lehetővé, hogy a segítő kutyák bemehessenek a játszótérre
- Legyen kutyaürülék tároló szemetesek, zacskók
- Legyen a kutyák számára külön kijelölt terület
- Legyen számukra hozzáférhető vízadagoló

Tájékoztatás a házirendről

Fontos, hogy a játszótér minden használója, és a környék lakói is tudják, hogy mi ennek a játszótérnek a célja és a filozófiája, és hogy ők, mire számíthatnak, mire figyeljenek.

Ez legyen kiírva a bejáratnál, valamint minden eszköznél írjuk ki, hogy miért választottuk erre a játszótérre.

Infokommunikáció, mint segítő elem

Ahhoz hogy egy fogyatékkal élő ember vagy fogyatékkal élő gyereket nevelő család elinduljon otthonról sokszor sokkal nagyobb elszánás kell, mert rengeteg nehézség adódhat a számukra. Fontos, hogy tudják mire számíthatnak és hogy a helyszínen kapnak annyit, hogy nem érzik feleslegesnek, hogy időt és energiát szántak arra, hogy eljőjenek az otthonukból ez megkönnyíti a dolgukat, és az autizmussal élő gyerekek előzetes felkészülésében is segít. Akadálymentes webfelületen információ nyújtása: akadálymentes honlap szabvány szerinti kialakítása javasolt.

- Legyen egy egy felület az interneten illetve szórólap formájában, amelyen előzetesen tájékozódhatnak a szolgáltatásokról, a játszóeszközökről a tér elrendezéséről (térkép), tömegközlekedésről, a megközelíthetőségről, arról, hogy a játszótér el van-e kerítve, illetve van-e akadálymentes mosdó és pelenkázó.

10. Befogadó játszótéri eszközök- néhány példa

Inkluzív játékeszközök típus szerinti osztályozása:

Körforgók:

A körforgók intenzív forgása kedvezően hat az agy egyensúlyozó idegpályáira. Annak érdekében, hogy ép és sérült kisgyermek együtt tudják használni a játékot többfajta kialakítás elképzelhető. Ennek legegyszerűbb változata az, mikor a sérült kisgyermek kerekesszékből, vagy babakocsiból kiszállva helyet foglal a körforgó olyan ülőpadján, melyen megfelelő kapaszkodással és lábának alátámasztásával

kényelmesen és biztonságosan helyet tud foglalni. Másik megoldás, amennyiben a játék az aljzatba süllyesztve kerül kialakításra, és szintben megközelíthetővé válik, úgy akár kerekesszékekkel is használható lesz. Ebben az esetben is a körforgó átmérőjét olyan nagyságúra kell tervezni, illetve a kört beosztani, hogy legalább egy kerekesszéket használó gyermek részére, és vele együtt játszó többi kisgyermek is együtt tudja az eszközt használni.

Mint minden játék, a körforgó is lehet számtalan témára kialakítva: egyszerű, puritán és vandálbiztos kialakítással; növényes tematikával; járműpanel kormánnyal stb.

1. ÁBRA-AKADÁLYMENTES KÖRFORGÓ (FORRÁS: JÁTÉKNAP)

Hinták:

Kerekesszékekkel használható hinták (biztonsági kapaszkodókkal, lehajtható közlekedő rámpával, és hajtókarokkal), szülő-gyermek (pl. baba-mama) és testvér hinták, többszemélyes fészekhinták különböző elgondolásban, de mind alkalmasak az egyetemes tervezés szerinti egyenlő használatra. A hinták, a csúszdák mellett az egyik legkedveltebb nagymozgásos játékelményt biztosító eszközök, nagyon kedveltek a különböző korosztályos ép és sérült kisgyermek körében egyaránt. A biztonsági rögzítések szükségesek, és korosztályonként, sérültségi típusonként más megoldásokat írnak elő.

A hinták különböző típusait célszerű egymás mellett, kombinált lehetőségeket kihasználva telepíteni.

2. ÁBRA- SZÜLŐ-GYERMEK HINTA
(FORRÁS: WWW.GAMETIME.COM)

Csúszdák:

A minden korosztály számára kedvelt csúszdák kialakítása szintén nagyon változatos módon történhet. Ha magában áll, megközelítése körülményesebb lehet (létrát mozgássérült kisgyermek nehezen, vagy nem tud leküzdeni), célszerű a csúszda kombinált eszközbe történő integrálása- így a játék bizonyos részei használhatók lehetnek akadálymentes szempontból is.

A csúszda induló állomásának akadálymentes megközelítése segédeszközt(kerekesszéket, babakocsit) használó sérült kisgyermek részére akkor lehetséges, ha azt a terepadottságok, vagy az eszköz méretei lehetővé teszik- azaz pl. dombra a fektetett csúszda kezdőpontja kedvező lejtővel megközelíthető, vagy a kombinált játékeszköz szintjei akadálymentesen átközlekedhetővé alakíthatóak.

Családbarát csúszda is kialakítható- a csúszdán akár több gyermek egyszerre, akár szülővel együtt is lecsúszhat.

3. ÁBRA-CSALÁDBARÁT CSÚSZDA, FORRÁS:

[HTTP://WWW.FLEETWOODURBAN.COM.AU/INSPIRATION/GLOBAL/MARGARET-MAHY-FAMILY-PLAYGROUND](http://www.fleetwoodurban.com.au/inspiration/global/margaret-mahy-family-playground)

Homokozó asztalok/emelvények:

4. ÁBRA- HOMOKOZÓ ASZTAL (FORRÁS, MAGIKME- BUCKA)

Homokozó asztalok kialakítása mindig olyankor jelentkezik igényként, mikor a kisgyermeknek azt a lehetőséget kell biztosítani, hogy ülő/fekvő pozícióból tudja használni az adott eszközt. Többféle megoldás kínálkozik, de minden megoldás esetében fontos, hogy a homok utánpótlás könnyen kivitelezhető legyen- azaz célszerűen az eszközt javasolt nagyobb, általános használatú homokozó mellé telepíteni.

A homokozó asztal/emelvény kialakításánál szempont, hogy kerekesszékekkel alá lehessen gurulni-azaz a térdszabad kialakítás- , a

könyök letámaszthatóságának alapvető követelményként kell teljesülnie. Létezik olyan megoldás is, ahol a kisgyermek az eszközre helyezve fekvő pozícióban játszhat.

Tapintható oktató panelek:

5. ÁBRA- KÜLÖNBÖZŐ TEMATIKÁJÚ OKTATÓ(EDUKÁCIÓS) PANELEK, FORRÁS: JÁTÉKNAP KFT)

Az oktató panelek számos változatban és kialakításban állnak rendelkezésre. Jó megoldás az, mikor a különböző tematikára felfűzött egységek (logikai feladványok, tantárgyakhoz kapcsolódó információs panelek, tematikus oktató panelek, kézügyességet fejlesztő panelek-kirakósok, a szelektálás-válogatós panelek stb.) olyan módon kerülnek kialakításra, hogy bemartapintható módon látássérült gyermekek, térdszabad kialakítással

kialakítás szintén segíthet olyan látássérült kisgyermeknek, akik még rendelkeznek látásmaradvánnyal.

Rugós játékok:

A rugós játékok alkalmasak egyrészt mozgásfejlesztésre, másrészt ügyességi játékként is kialakíthatóak. Ha mozgássérült kisgyermek helyezkedik rá, mindenképp megtámasztó és kapaszkodó kialakítása szükséges. Kedvező az olyan kialakítás, mikor az ép és sérült kisgyermek együtt tudja használni az eszközt.

6. ÁBRA- RUGÓS ELEM (FORRÁS: MAGIKME, PILLANGÓ)

Hangzó eszközök:

A zenei eszközök akár különálló megoldásként, akár kombinált játékeszközbe integráltan kerülnek kialakításra mindenképpen érdekes színfoltjai a játszótérnek.

7. ÁBRA- KÜLTÉRI ZENEI ESZKÖZÖK, FORRÁS: [HTTPS://WWW.PLAYSCAPECREATIONS.COM.AU/PRODUCT_LIBRARY/LETS-PLAY-5-12-YEARS/OUTDOOR-MUSICAL-SYSTEMS-C129](https://www.playscapecreations.com.au/product_library/lets-play-5-12-years/outdoor-musical-systems-c129)

Hangállomások esetében- ütős szilofonok függőleges, vagy vízszintes elrendezésben, tapintható hangjelzéssel; különböző kialakítású dobokkal kombinálhatók. Kedvező a térszabad kialakítás.

A játszótér különböző pontjain elhelyezett hangcsövekkel szintén lehet játszani. Ebben az esetben az összeköttető csövet a talajban rejtik el. A beszélő állások magassága lehet eltérő is-így a különböző magasságú gyermekek, vagy kerekesszékekben/babakocsiban ülő kisgyermek is egyenlően tudja használni.

Kuckók:

A kisebb-nagyobb kuckók- melyek megjelenésüket tekintve lehetnek építmény/térplasztika/ jármű stb. jellegűek- teret biztosítanak a zártabb térben való játékhoz. Mivel ezek az eszközök kisebbek a kombinált játékelemeknél- a kisebb csoportban, vagy akár egyedül az elvonulás lehetőségét nyújtja. A kuckó belső terében elegendő manipulációs helyet kell biztosítani a kerekesszékekkel történő közlekedéshez.

8. ÁBRA-AKADÁLYMENTES KUCKÓ, FORRÁS: JÁTÉKNAP KFT.

Mozgásfejlesztő eszközök:

9. ÁBRA-TRAMBULINOK,

FORRÁS: [HTTPS://WWW.ARCHDAILY.COM/884956/PARK-N-PLAY-JAJA-ARCHITECTS/5A272312B22E38CED10001AB-PARK-N-PLAY-JAJA-ARCHITECTS-PHOTO](https://www.archdaily.com/884956/park-n-play-jaja-architects/5a272312b22e38ced10001ab-park-n-play-jaja-architects-photo)

Trambulinok: padozatba süllyesztett kisebb és nagyobb trambulinok lehetővé teszik, hogy akár kerekesszékekkel együtt is kipróbálhassák azt mozgássérült gyermekek. Amennyiben kapaszkodót is helyeznek mellé, az biztonságérzetet adhat mozgás-, látássérült gyermekeknek is.

Járásfelkészítő eszközök közé tartoznak a különféle kapaszkodóval, vagy anélkül kialakított lépegető elemek- fontos, hogy a lépések távolsága és magassági különbsége olyan legyen, hogy a nehezen járó gyermekek is tudják azt teljes értékűen használni.

Kombinált játékelemek:

Várak, járműjátékok, bármilyen nagyobb alapterületű

és változatos funkciókat egyesítő központi játékelemek a „legmenőbb játék”-ként lehetnek az egyetemesen tervezett játszóterek leginkább kedvelt elemei. Nagyon fontos, hogy ezek a játékok mindenképpen úgy legyenek megtervezve, hogy mind megközelítésükben, mind használatukban lehetővé tegyék az akadálymentes használatot is (pl. központi játéktérbe rámpa vezessen, mely tér változatos játékelemekkel legyen felszerelve). Gondoskodni szükséges az elemek árnyékolásáról.

10. ÁBRA-MOZGÁSFEJLESZTŐ ISKOLA UDVARÁBAN LÉVŐ AKADÁLYMENTES VÁR, TEMATIKÁRA FÜZÖTT EDUKÁCIÓS ELEMekkel

11. Az edukáció, mint a befogadást segítő eszköz

A játszóterek fizikai tervezése és kivitelezése mellett, elengedhetetlen a társadalmi befogadást segítő edukáció, vagyis a társadalmi érzékenyítés, a társadalom „oktatása”. Nagyon fontos tudatosítani a beruházókban, tervezőkben, gyártókban azt, hogy pusztán attól, hogy adott helyszínt kiválasztunk és számos inkluzív játszótéri eszközzel telepítünk be, még nem lesz a játszótér élő organizmus az építő jellegű találkozás létrejötté nélkül. Fontos a megismerési és a megismertetési szándék találkozása. Célszerű tehát már a tervezés fázisában különböző fogyatékossgal élő gyermekeket nevelő intézmény bevonása is, a velük való konzultáció mind a beruházó, mind pedig a tervezők részéről.

Az **edukációnak** számos eszköze lehetséges:

- tájékoztatás: táblák, panelek, információs egységek révén (facebook, honlap)
- érzékenyítő pedagógiai programok lebonyolítása, megismertetés: intézményekben (óvodák, iskolák részére) vagy akár a játszótereken is, meghirdetett időpontokban. Cél: a tabuk ledöntése, a különböző társadalmi csoportok egymáshoz való közelítése
- mérés, mint bizonyító eszköz alkalmazása: annak érdekében, hogy információt lehessen nyerni a program sikerességéről (fókuszcsoportos felmérés és interjúk készítése és azok rögzítése), használói véleményekről, látogatottságról stb.

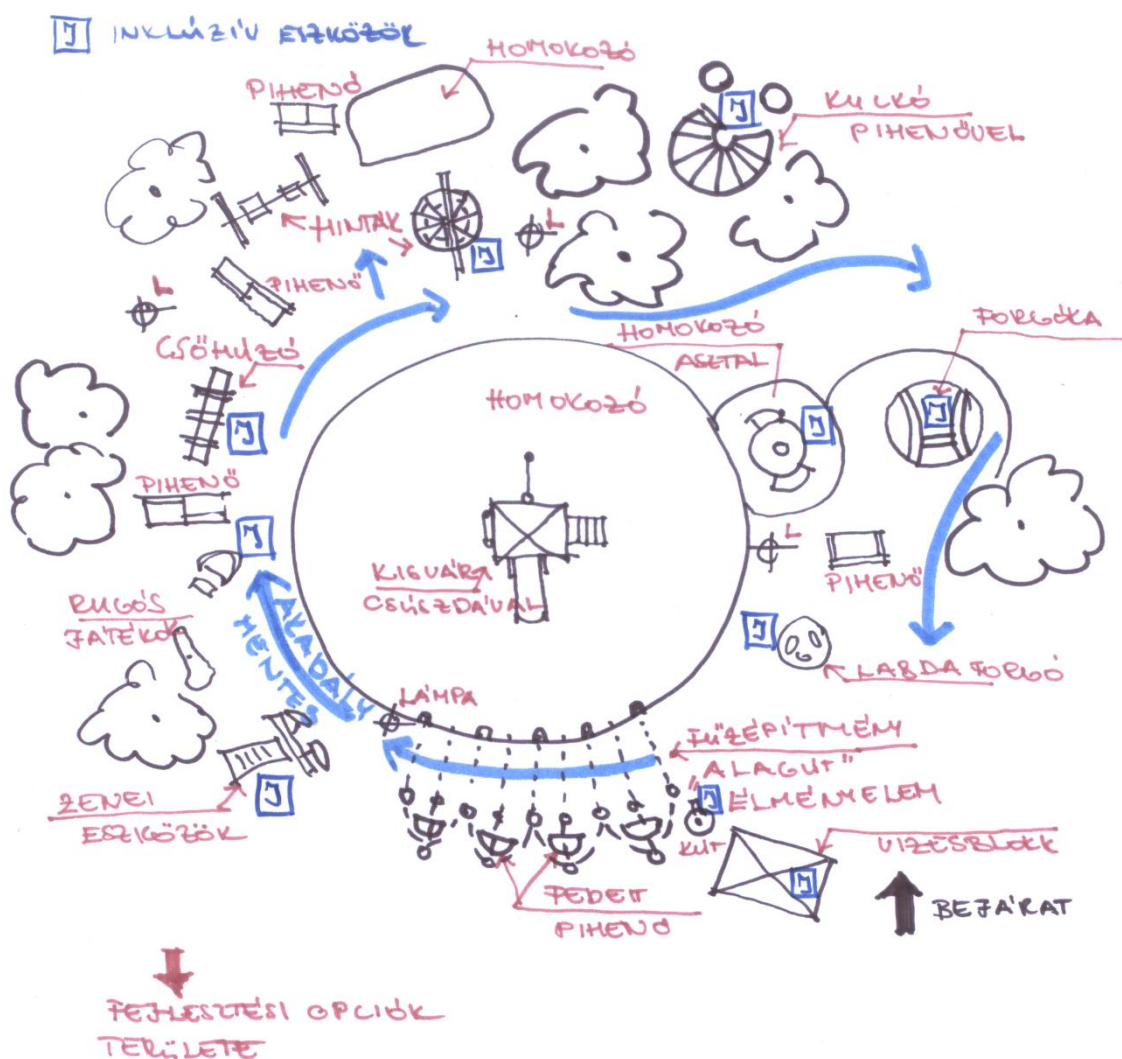
Az edukáció a játéklehetőségek gazdag tárházából válogathat.

Az érzékenyítő pedagógiai programok lebonyolítására számtalan lehetőség kínálkozik, melyek közül néhány kiemelve, lehet:

- Színpad, tematikus játékok, házikó
- Játékra alkalmas akadálymentes terek a nagyobb játékok alatt
- Gyülekező helyek
- Lehetőség az egész téren át a szerepjátéokra
- A nagyobb játékok alatt, fölött szerepjátéokra lehetőséget adó elemek, akár az eredeti játékfunkciótól függetlenül
- A való világ lekicsinyített lemodellezett elemei
- A lehetőség a szerepjátékra aktív, mozgásos és nyugodt játékokban egyaránt

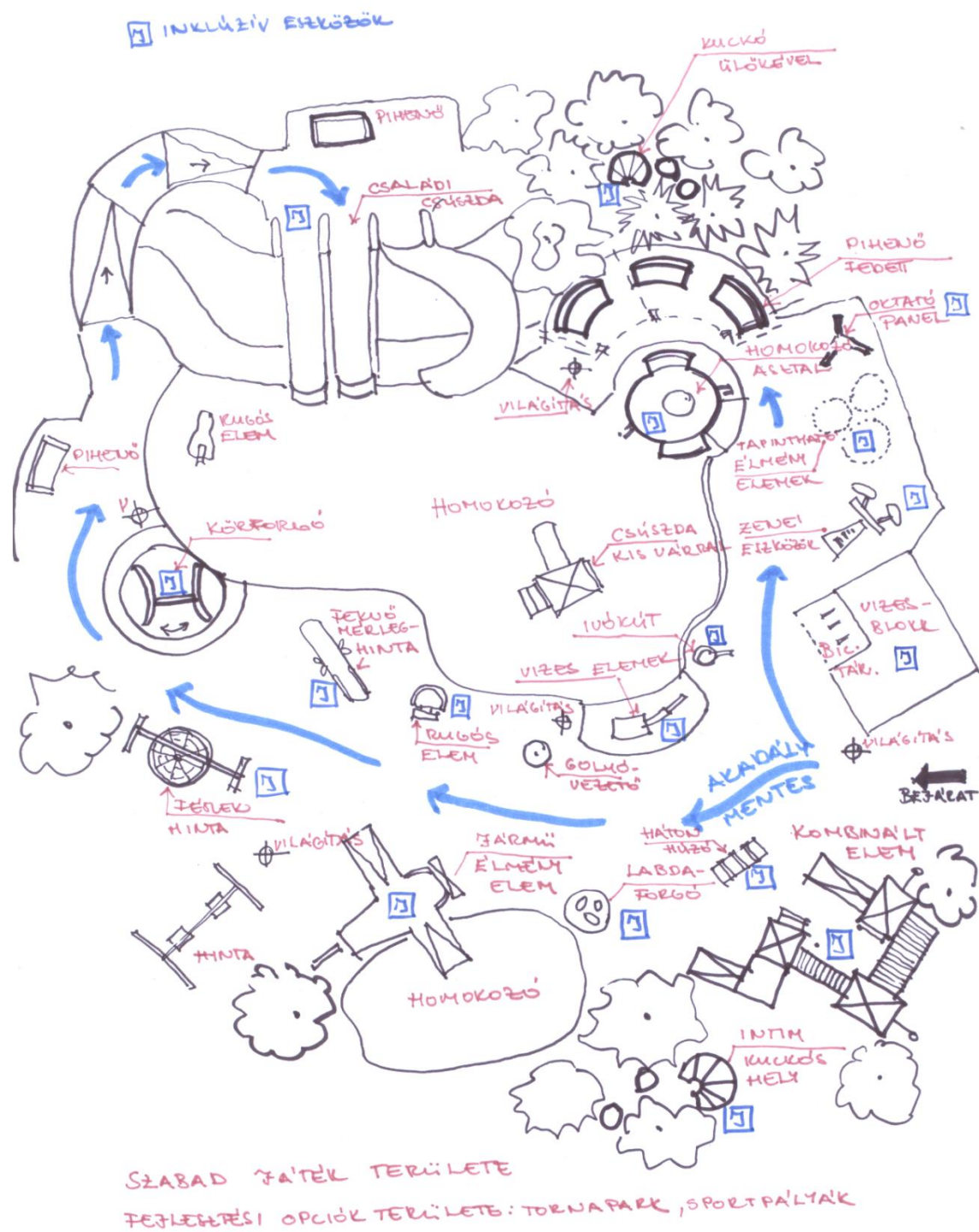
Függelék 1. –Mintajátszótéri sémák alapterület és igényszinti felmérés szerint (általános és speciális igények)

Mintajátszótéri kialakítás- sémarajz kis alapterületű játszóterek esetén 300 m2 alapterületig

11. ÁBRA- KIS TERÜLETŰ MINTAJÁTSZÓTÉR SÉMÁJA

13. ÁBRA- NAGY ALAPTERÜLETŰ MINTAJÁTSZÓTÉR SÉMÁJA

Mintajátszótéri kialakítás- látványterv inkluzív játékokkal nagy alapterületű játszótér esetén

A képen látható egyetemesen tervezett játszótéren a szükséges, a legtöbb gyermek számára használható játék megjelenik. Kiválóan látszik, hogy a játékok alatt kontrasztos, biztonságos talaj található.

14. ÁBRA-MINTAJÁTSZÓTÉR KÜLÖNBÖZŐ ESZKÖZÖKKEL

Többfajta játszótéri eszköz tesztelésénél az alábbi tapasztalatokat szereztük:

- homokozó asztalok: különböző megjelenésben megtalálhatóak a hazai forgalmazóknál- a fekvő játszást is biztosító, egyszerű vagy egészen nagyméretű asztalok egyaránt megtalálhatóak. Javaslat: a folyamatos homokpótlási igény miatt a telepített homokozó mellé telepítése, árnyékolása indokolt. Minden esetben térszabad kialakítással.
- körforgó: kicsi és nagyobb átmérővel. A nagyobb változatban létezik olyan, melybe akár a kerekesszéket használó kisgyermek is kényelmesen elfér, és együtt tud pörögni ép társaival. Különböző változatokban megtalálható-akár kombinálva autós műszerfallal. Minden esetben fontos a szintben történő megközelítés biztosítása.
- rugós hinták: széles palettában, szimpla, vagy akár duplex, illetve négyes kialakításban is, kapaszkodókkal. A négyes kialakítás inkluzív eszköz, szimpla kialakításban több eszköz együttes jelenléte biztosíthatja az együtt játszást.
- libikóka: fekvő és ülő használatra együtt használható mérleghinta, egyik oldalán támasszal, kapaszkodókkal, mozgássérült kisgyermeknek is.
- oktató panelek: tapintható térképek, ábécé, egyéb játékok, térszabad kialakításban-így látássérült és mozgássérült kisgyermek is használhatja.
- különböző zenei eszközök: színes és kiváló játékelményt nyújtó eszközök (dobok, szilofonok, hallócsövek, melyek kerekesszékekkel is megközelíthetők, tapintható elemekkel).
- kerekesszékes hinta: nagyon kedvelt elem, akkor ajánlható, ha a terület védelme biztosítható.

Az inkluzív játékelemek mellett, azokkal együtt javasolt telepíteni továbbá homokozókat, plusz hintákat, mászókat, kombinált játékokat, kuckókat. Továbbá egyéb környezeti kellékek is elengedhetetlenek, illetve javasoltak: élményelemek, pihenő felületek, megfelelő világítás, vízvételi helyek, árnyékoló szerkezetek és korszerű illemhely.

Függelék 2- Magyarországi jó példák bemutatása

Nyíregyháza, integrált játszótér, Szabadság tér 9.

A projekt előzménye: A helyi, nyíregyházi Rotary Club¹ vezetője megálmodott egy játszóteret. Egy olyan közösségi tér létrehozásának megvalósítása volt a cél, mely a családokat, a fogyatékkal élőket valamint az egészséges gyermekeket közösséggé formálja.

15. ÁBRA-NYÍREGYHÁZA INTEGRÁLT JÁTSZÓTÉR

A projekt résztvevői:

Nyíregyházi Rotary Klub	Eszközök beszerzése
Nyíregyháza Megyei Jogú Város	Játészerek telepítése, szakhatósági engedélyek beszerzése
Archis 21 Építészroda Kft.	Tervezés
NYÍRVV Kft.	Kivitelezés, fenntartás

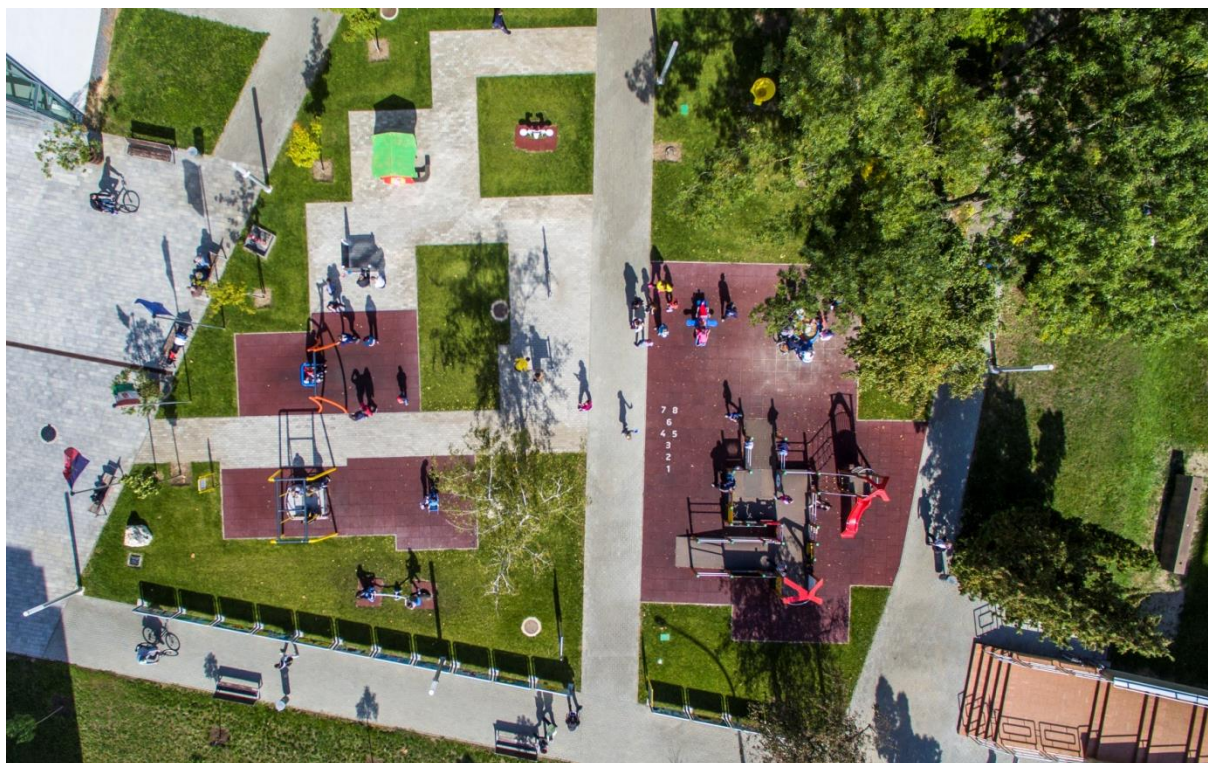
A projekt finanszírozásában kis- és középvállalkozások, magánszemélyek segítettek, illetve a jótékonyági rendezvények bevételei.

A játszótér helyének kiválasztásában az alábbi szempontok érvényesültek:

- kedvező adottság

¹ A Rotary olyan világszervezet, amelyben különböző foglalkozású emberek vállalnak humanitárius szolgálatot. Arra törekednek, hogy terjedjen a világban a megértés és a jó szándék. Teljes mértékben mentes a politikától. A világ legnagyobb tekintélyű civil szervezete, melyet 1905-ben alapított Paul Harris. Mára egy óriási világszervezet lett: a Rotary International több mint 200 országban, 1 220 000 taggal 538 körzetben 34 500 klubot egyesít.

- városszerkezetben elfoglalt központi hely - városközpont
- környezeti kialakítás
- megközelíthetőség
- parkolási lehetőség
- vizesblokk közelsége

16. ÁBRA- NYÍREGYHÁZA INTEGRÁLT JÁTSZÓTÉR, FELÜLNÉZETI KÉP

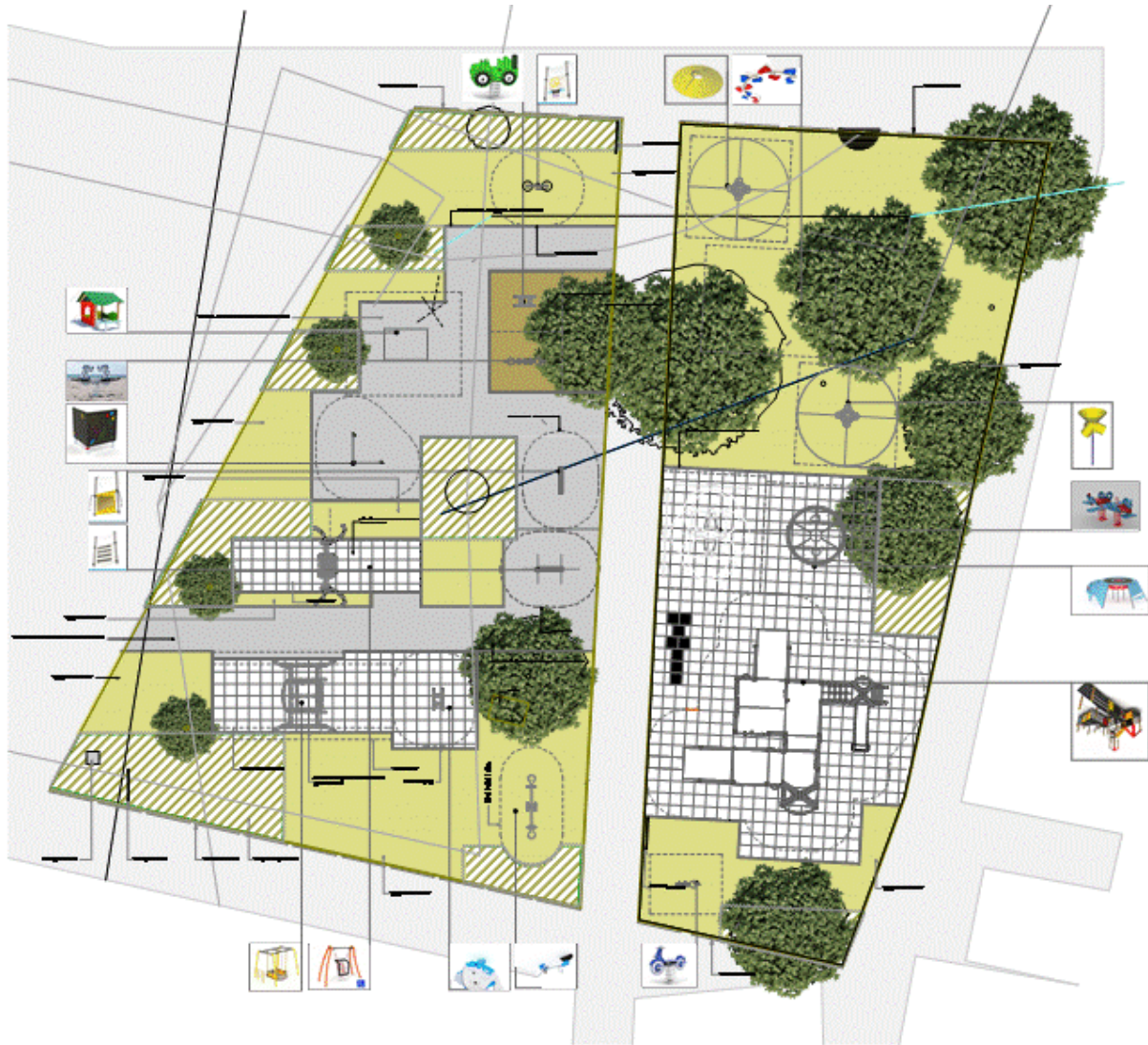
A játszótér tervezésénél megfogalmazott szempontok:

- minden eszköznek a kerekesszékekkel történő megközelíthetősége
- esési felületek helyes meghatározása
- különböző felületi struktúrák alkalmazása
- színbeli eltérés alkalmazása
- könnyű fenntarthatóság
- meglévő adottságokhoz történő igazodás
- meglévő utcabútorok, térburkolatok, szobrok megtartása
- vagyonvédelem
- öntözés
- közlekedési utaktól való lehatárolás
- környezethez való illeszkedés

17. ÁBRA- NYÍREGYHÁZA, INTEGRÁLT JÁTSZÓTÉR, TÁVLATI KÉP

Az összefogással, alaposan előkészített játszótér végül 2016. augusztus 26-án került átadásra a helyi gyermekek, fiatalok nagy örömére. A játszótérre nem csak a közönség, de az ingatlan szakma is felfigyelt, olyannyira, hogy ez a figyelem A XIX. MAGYAR INGATLANFEJLESZTÉSI NÍVÓDÍJ PÁLYÁZATon díjat ért, ugyanis a közterület megújítás kategória I. helyezettje és a Lakásvásár Média csoport különdíjasa az Integrált játszótér - Nyíregyháza lett. Példa értékű, ahogy az érintettek együttműködtek a tervezésben és megvalósításban, megvalósult a közösségi tervezés és részvétel. Egyértelműen érvényesültek a folyamatban a Design for All alapvető elvei. A játszótér a legnagyobb előszeretettel látogatják a helyi fogyatékos gyermekekkel is foglalkozó intézmények, az ép gyermekek, a városban tartózkodó turisták és helyi lakosok is. A nyíregyházi játszótéren más játszani, és tartózkodni, mint másutt. Öröndetes, hogy a burkolatok ténylegesen lehetővé teszik mindenki számára a játékok megközelítését, mely játékok a legkisebbektől a legnagyobbakig tartogatnak játéklehetőséget. Gyermekekben észrevétlenül formálódnak a szociális készségek és a legnagyobb természetességgel épülnek a fiatalságba az olyan készségek, tulajdonságok, mint elfogadás, empátia, segítőkészség, kommunikáció, kreativitás. Társadalmunk egészséges fejlődése tekintetében kiemelt fontosságúak ezek a szempontok tudván, hogy fogyatékkal élő társaink száma növekszik.

18. ÁBRA- NYÍREGYHÁZA,INTEGRÁLT JÁTSZÓTÉR TERVE

Ahhoz, hogy működőképes legyen egy integrált játszótér és elérje célját, tulajdonképpen a megfelelő keretrendszert kell biztosítani: a folyamatos karbantartást, ami ezen játszóterek esetében több figyelmet igényel, hisz például a gumilap burkolat tisztasága a kerekesszékes, vagy látássérült egyének szempontjából rendkívül fontos. Fontos továbbá a vizesblokkok könnyű, gyors elérhetősége, vízvételi lehetőség folyamatos biztosítása, és nyári melegben a játéktér árnyékolása természetsszerűleg fákkal, vagy ezek hiányában napvitorlákkal. A játzó gyermekek felügyelete érdekében egyes játszóeszközök közvetlen közelébe érdemes ülő alkalmatosságot elhelyezni, ahol hozzátartozók pihenhetnek, illetve táská, kabát letehető. A megépült játszótér kiválóan illeszkedik a városi szövetbe, frekvenciált elhelyezkedéséből adódóan folyamatos a kihasználtsága. Kíváncsiak vagyunk az egyes játszóeszközök népszerűségére és érdekes lehet megfigyelni a sorrendiséget, az együtt játszás élményének megvalósulását.

Budapest Budapest III. Kerületi Csillagház Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, 1038 Budapest, Ráby Mátyás utca 16.

A projekt előzménye: a projekt finanszírozását a Szerencsejáték Zrt. 2017. évi Nagykarácsony sorsjegy² bevételéből biztosította. A támogatás célja volt, hogy Magyarországon egyedülálló, inkluzív, mindenki számára használható befogadó játszóterek épüljenek, ahol fogyatékkal élő és "ép" gyermekek az együttjátszás élményén keresztül válhatnak elfogadó, nyitott felnőttekké.

A projekt résztvevői:

Mozgássérültek Budapesti Egyesülete, a Szerencsejáték Zrt. megbízásából	Játszótér szakmai megvalósítója, az egyetemes tervezés szempontrendszer szerint
Játéknapp Kft.	Tervezés, kivitelezés, eszközök telepítése
Észak-Budai Tankerületi Központ	Fenntartás

A játszótér helyének kiválasztásában az alábbi szempontok érvényesültek:

- kedvező adottság- sérült gyermekeket nevelő intézmény fenntartásában lévő terület
- környezeti kialakítás- az intézmény belső kertjében, melyet megnyitottak a külső látogatók számára is
- megközelíthetőség- jó tömegközlekedési kapcsolat
- parkolási lehetőség- az intézmény előtt, fenntartott parkolóállásokban
- vizesblokk közelsége- intézmény földszintjén, játszótérre használók részére biztosítják

A játszótér tervezésénél megfogalmazott szempontok:

- minden eszköznek adott a kerekesszékekkel történő megközelíthetősége
- esési felületek helyes meghatározása
- különböző felületi struktúrák alkalmazása
- színbeli eltérés alkalmazása a kontrasztos kialakításért
- könnyű fenntarthatóság
- meglévő adottságokhoz történő igazodás (meglévő kerekesszékes hinta meghagyása és járást segítő fejlesztő elemek felújítása)

² 2015. december 3-án a Szerencsejáték Zrt. (SzZrt.), a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) és a Spanyol Vakok Nemzeti Szövetsége (ONCE) együttműködési megállapodást írt alá, melynek fontos eleme, hogy az SzZrt. és a FESZT kibocsátotta a Nagykarácsony elnevezésű sorsjegyet, melynek bevételéből a fogyatékkal élő személyeket támogatják.

- új utcabútorok (padok, szemetesek) beépítése, régi és új térburkolatok alkalmazása, új kapu képzése az utca felől
- vagyonvédelem- kapu videorendszer és belső kerti, portára bekötött kamerarendszer kialakítása
- öntözés- meglévő öntözőrendszer és kerti csap adaptálása a megújult helyzethez
- új gumilappal kialakított rávezető út kialakítása a hátsó bejárattól

19. ÁBRA- KOMBINÁLT ELEM RÉSZE

A játszótér megvalósítását hosszas tervezés előzte meg. A folyamat során a szakmai megvalósítók, a tervező és kivitelező folyamatosan egyeztetett az intézmény pedagógusaival, a szülői munkaközösség egyes tagjaival.

20. ÁBRA- TEMATIKUS EDUKÁCIÓS PANELEK

A játszótér elemei a tervező javaslatára egy tematikára (prehisztórikus korra harmonizáló) felfűzött, stílusjegyeiben egymással harmonizáló játékok összességéként alkotnak szerves egységet. A kombinált játékelem részei- az edukációs panelek: tálcás csontkereső, dinórejtvények; lábnyomos lépegető, pihenőháló, csúszda, kerekesszékes tekerő igen változatos játszási lehetőségeket biztosítanak.

21. ÁBRA – CSILLAGHÁZ BEFOGADÓ JÁTSZÓTÉR, KOMBINÁLT JÁTÉKESZKÖZ

Függelék 3. – Játsszótéri eszkösgyártók, külföldi minták

Eszkösgyártók, tervezők, edukációs programot támogatók (a teljesség igénye nélkül)

<http://magikme.net/>

<http://jateknap.hu/termekategoria/integralt-jatszoteri-eszkozok/>

<http://www.royalkert.hu/Jatszoteri-eszkozok/Termek>

cikkek:

<http://ujbuda.hu/ujbuda/egyedulallo-jatszoteri-eszkoz-keszult-mozgasserult-gyerekeknek>

<http://e-kerekesextra.blogspot.hu/2017/08/a-vilag-30-legjobb-akadalymentes.html>

http://e-kerekesextra.blogspot.hu/2017/08/a-vilag-30-legjobb-akadalymentes_29.html

https://index.hu/urbanista/2016/08/29/a_vilag_egyik_legjobb_jatszoteret_adtak_at_nyiregyhazan/

<http://ludbriko.hu/mindenki-egyutt/>

<http://ludbriko.hu/mindenki-egyutt-2/>

<https://www.youtube.com/watch?v=1cBNnVxuiSk>

<http://minimagine.hu/megujult-a-benczur-kert/>

<http://www.fleetwoodurban.com.au/inspiration/global/margaret-mahy-family-playground>

<https://havewheelchairwilltravel.net/accessible-playground-features-love/>

Inkluzív játékeszközökre néhány példa:

<http://www.hags.com/en-us/play/multi-functional-play-equipment/modular-multi-function-play-equipment/modular-multi-function-play-units-2-5-years/unisplay-levander>

<http://www.hags.com/en-us/play/multi-functional-play-equipment/modular-multi-function-play-equipment/modular-multi-function-play-units-2-5-years/unimini-zelles>

<http://www.hags.com/en-us/play/multi-functional-play-equipment/modular-multi-function-play-equipment/modular-multi-function-play-units-2-5-years/unimini-bexy>

<http://www.hags.com/en-us/play/multi-functional-play-equipment/modular-multi-function-play-equipment/modular-multi-function-play-units-2-5-years/unimini-koppy>

<http://www.hags.com/en-us/play/multi-functional-play-equipment/modular-multi-function-play-equipment/modular-multi-function-play-units-2-5-years/unimini-jorros/green-wooden-post-sunken-foundation-timber-posts-hpl-panels-may-2014>

<http://www.hags.com/en-us/play/multi-functional-play-equipment/modular-multi-function-play-equipment/modular-multi-function-play-units-2--5-years/unimini-kelus>

<http://www.hags.com/en-us/play/traditional-and-dynamic-play-equipment/swings-and-swing-seats/swingseat-mirage>

Hozzáférhető, jól használható utcabútorok elhelyezése, amelyek vonzóak, újszerűek:

<http://ronkfavilag.hu/hu/kozteruletek-ovodak-iskolak-reszere/lumi>

Függelék 4. - Források

KSH kutatásai alapján:

Játszóterek számáról

<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

A fogyatékossgal élők településtípus, korcsoport és nemek szerinti eloszlása

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_11_2011.pdf

Accessible play areas- A summary of accesibility guielines for play areas